

ДОКУМЕНТ ИЗРАЗЯВАЩ СТАНОВИЩЕ ОТНОСНО СТРАТЕГИИТЕ ЗА УЛЕСНЯВАНЕ РАЗВИТИЕТО НА ЦЕНТРОВЕ БАЗИРАНИ В ОБЩОСТТА И УСЛУГИ НАСОЧЕНИ КЪМ ЛИЧНОСТТА

EASPD

EASPD представлява над 8000 организации доставчици на услуги в цяла Европа и секторите свързани с въпросите за уврежданията. Основната цел на EASPD е да популяризира изравняване на възможностите за хората с увреждания чрез ефективни и висококачествени системи за услуги. Ние вярваме в партньорството и взаимната зависимост на потребителските организации, доставчиците и властите на всички равнища за справяне с предстоящите предизвикателства. Повече информация за организацията е на разположение на www.easpd.eu

ПРЕДИСТОРИЯ

Конвенцията за правата на хората с увреждания получи своята 20-та ратификация на 3 април 2008 г., като задейства влизането в сила на Конвенцията и нейния факултативен протокол 30 дни по-късно. Това бележи основен крайтъгълен камък в усилията за насърчаване, защита и осигуряване на пълното и равно ползване на всички човешки права и основни свободи от хората с увреждания, както и за насърчаване на зачитането на тяхното право на лично достойнство.

Повечето европейски страни са в процес на ратифициране на новата конвенция на ООН, която създава уникална възможност и стимул за промяна. За доставчиците на услуги в цяла Европа, развитието на центрове базирани в общността и услуги насочени към личността, както е описано в Конвенцията на ООН и други международни документи свързани с разположението на центровете вероятно е едно от основните предизвикателства в сектора за следващите десет години. Предизвикателството се състои в това да се доближат услугите до гражданите, а не хората до услугите.

С този документ, EASPD иска да допринесе за прилагането на Конвенцията и за намиране на решение на големите сегрегационни центрове, които все още съществуват в цяла Европа. Документът е структуриран в 4 основни части: стратегически препоръки, препоръки на ЕС и Съвета на Европа, препоръки за държавите-членки и общи заключения.

Макар че деинституционализацията и услугите базирани в общността са важни теми в цяла Европа, последните изследвания ясно показват, че особено в Източна Европа, върху този въпрос трябва да се обърне внимание.

ЧАСТ I: СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРЕПОРЪКИ

Няколко европейски изследвания потвърдиха, че грижата за хората с увреждания в големи сегрегационни центрове в Европа в много случаи продължава да не попада в приемливите стандарти. Повечето доклади

препоръчват по-широка употреба на индивидуализирани и базирани в общността услуги, които да предлагат по-добро качество на живот на хората с увреждания, като в същото време не е необходимо те да бъдат по-скъпи. (Като партньор EASPD допринесе за проекта „Включени в обществото“, финансиран от Европейската комисия, ГД „Трудова заетост и социални въпроси“, в рамките на Европейската година на хората с увреждания, 2003 г. и с проекта „Деинституционализация и живот в общността - резултати и разходи“, финансиран от Европейската комисия, ГД „Трудова заетост, социални въпроси и равни възможности“, 2005.)

EASPD предлага четири вида действия, които да улеснят развитието на услугите базирани в общността и насочени към личността:

1. Политически и правни действия

- Нужна е **правна забрана** за настаняването в големи сегрегационни центрове. Само съкращаването на разходите може да гарантира, че в тези центрове няма да бъдат настанени нови хора с увреждания.
- Абсолютно е необходима **независима оценка** на качеството на услугите : мониторинг докладите трябва да бъдат предавани на парламента, а не на министерствата.
- Местната отговорност за социалните и здравни услуги функционира само при наличието на национални **механизми за качество** със строг контрол.

2. Действително сътрудничество със заинтересованите страни

- Само с **участието на всички заинтересовани страни** (хората с увреждания, доставчиците на услуги, органи), могат да бъдат развити ефективни и ефикасни политики. Действителното сътрудничество със заинтересованите страни е далеч по-ефективно от простото изслушване на проблемите!
- **Работата в екип е в състояние да допринесе за:** сътрудничество с неправителствените организации и поощряване на ангажиментите от страна на местните власти.

3. Разработване на алтернативи

- **Деинституционализацията е необходима, но не е достатъчна.** Големите сегрегационни домове не могат да бъдат закрити, ако не са налични алтернативи!
- По тази причина **развитието на нови алтернативи** е от решаващо значение. Необходим е широк спектър от услуги започващи с подкрепата на семейството и ранната намеса. Регионални и/или общински мултидисциплинарни екипи за ранна интервенция в помощ на семействата са част от решението. Всички нови алтернативи следва да допринесат за социалното приобщаване и социалното единство в обществото.
- **Съществуващите домове не могат да бъдат превърнати в златни клетки.** Необходими са нов вид услуги, а не само по-добър вариант на същото!

4. Инвестиране в човешки ресурси

- **Инвестиране в хората с увреждания:** извършена е промяна в парадигмата - от възприемане на хората с увреждания като пациенти към по-социален и защитаващ човешките права модел. Хората с увреждания трябва да имат права и е нужен по-силен акцент върху възможностите им вместо върху техните увреждания. Образованието като цяло, и по-специално достъпът до качествено образование, играе ключова роля в това отношение.
- **Инвестиране в семействата:** Добър вариант е децата да се отглеждат в домашни условия и да се спестят времето и средствата на близките им. Ролята на семействата в предоставянето на социални услуги на хората с увреждания не може да бъде надценявана.
- **Инвестиране в персонала:** Обучението (и преквалификацията) на персонала (и на управленско ниво) са задължителни.
- **Инвестиране в обществото:** Повишаване на информираността на различни нива (медии, власти, общество, ...) може да бъде полезен инструмент.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Промяната трябва да бъде изградена върху правилните законодателни рамки и върху действителното сътрудничество със заинтересованите страни, и е необходимо е да бъде подкрепена от ангажирани служители. Само тогава е възможно развитието на нови устойчиви видове услуги.

ЧАСТ II: ПРЕПОРЪКИ КЪМ ЕС И СЪВЕТА НА ЕВРОПА

Различните европейски организации могат да играят важна роля в улесняване развитието на центрове в общността и услуги насочени към личността:

1. Европейската комисия и Европейският парламент трябва да гарантират, че нито един от **структурните фондове** (особено Европейския социален фонд) не се използват за създаване на нови сегрегационни центрове. Това може да се направи чрез включване на по-стриктно ръководство по отношение на качеството на социалните услуги в управлението на структурните фондове и други източници на финансиране на ЕО. Необходим е един по-строг контрол върху начина, по който се изразходват средствата в държавите-членки.
2. **Властите на всички нива ще трябва да предоставят целеви бюджети**, специално определени за подкрепа на държавите-членки в прилагането на необходимите промени в услугите за хората с увреждания.
3. Съветът на Европа и Европейският съюз би трябвало да улеснят **международния обмен на модели на добри практики** и обучение зад граница и култури.
4. ЕС и Съветът на Европа могат да допринесат за по-нататъшно разработване на **Европейска рамка за качеството на управление** на социалните и здравни услуги за лица с увреждания. В групата на високо равнище по въпросите за уврежданията на Европейската Комисия и в рамките на съответните органи на Съвета на Европа вече е извършена иновационна дейност.

5. Важно е, че както ЕС така и Съветът на Европа насърчават **бързата ратификация на Конвенцията на ООН** между техните държави-членки. Ефективен мониторинг за изпълнението на Конвенцията на ООН е, разбира се, задължителен. Групата на високо равнище по въпросите за уврежданията на Европейската Комисия и САНРАН на Съвета на Европа имат ключова роля.

Би било полезно да се съберат представители на министерствата на здравеопазването, труда и социалните въпроси в един международен орган, който да се споразумее за по-координиран подход между предоставянето на социални и здравни услуги и оценката на тяхното качество.

6. **Правилната законова рамка** е необходима, за да могат да се предоставят качествени услуги. Целият дебат относно спецификата на сектора и значението на доставката на социални и здравни услуги за застаряващото население на Европа е от изключителна важност.

7. **Събирането на сравнителни данни** може да осигури на държавите-членки и заинтересованите страни необходимата информация за улесняване на действителното развитие на новите видове услуги.

8. Необходимо е **добро разбиране на ситуацията в сектора в страните от Източна Европа**, за да може да се излезе с индивидуални решения. Ситуации, като тази в заснетия от Би Би Си документален филм "Изоставените деца на България", са под човешкото достойнство и трябва да бъдат решени. Част от решението е да не се обвиняват само българските власти, или проблемът да се фокусира само върху България. Подобни случаи се случват и в други страни, и по тази причина е нужно много по-широкообхватно решение.

ЧАСТ III: ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ

По-голяма част от компетентността в тази област на политиката е от сферата на влияние на държавите-членки. Те са отговорни също така и за действителното изпълнение на Конвенцията на ООН. Затова ние призоваваме държавите-членки да ратифицират Конвенцията на ООН без отлагане.

1. С цел да се улесни прилагането на Конвенцията на ООН, може да се организират **междуведомствени конференции** на национално или регионално ниво. Такива „изпълнителни конференции“ трябва да се организират с участието на различни министерства, но и в тясно сътрудничество с хора с увреждания, мрежи на доставчици на услуги и всички други заинтересовани страни. Само с участието всички (съответни) министерства може да се гарантира действителното интегриране (което е една от ключовите концепции на Конвенцията на ООН), .

2. **Понякога децентрализация на компетенциите на регионално и местно ниво е рискована.** Често бюджетите са по-ниски на местно ниво, и бюджетните въпроси се считат за по-важни от предоставянето на висококачествени услуги. Нужно е контролът върху предоставянето на социални услуги да бъде

извършван на по-централизирана база.

3. Съществува необходимост от запазване на пространство за социалните и здравни услуги за хора с увреждания в **социалното общинско планиране**.

4. **Властите на всички нива ще трябва да предоставят целеви бюджети**, специално определени за подкрепа на държавите-членки в прилагането на необходимите промени в услугите за хората с увреждания.

5. Трябва да бъдат развити **схеми за директно финансиране**. Например, концепцията за персонални бюджети, е една от опциите за осигуряване на по-голяма независимост за хората с увреждания и възможност да се предостави услугата директно на потребителите вместо по друг заобиколен начин. Чрез предоставяне на персонални бюджети, хората се държат далеч от институциите, и им се предоставя възможност да ползват услуги в общността.

6. **Националната оценка на ефективността** и прилагането на законодателството за хората с увреждания в различните страни е задължителна.

7. **Необходима е по-добра координация** между различните неправителствени организации, работещи в областта на хората с увреждания. Всички трябва да работят заедно, за да се направи оценка на качеството на услугите предоставяни от съществуващите центрове.

8. **Необходими са обучение и подкрепа**, за да се създадат нови органи за координация и съдействие в областта на уврежданията. Като пример, може да се създаде държавен орган предлагащ методологично подпомагане в услугите за хора с увреждания. Този орган трябва да бъде съставен от правителствени доставчиците, неправителствени организации и други заинтересовани страни.

ЧАСТ IV: ИЗВОД

Участието на заинтересованите страни в политиката на решения, планиране и управление води до по-реалистични и ефективни политики и планове, както и до подобряване на тяхното осъществяване. Причините за това са, че по-голямата степен на информация и по-богатият опит улесняват разработването и прилагането на реалистичните политики и планове. Нови инициативи могат да бъдат вградени в съществуващите законни местни институции. При тях опозицията е по-малка, а политическата подкрепа - по-голяма; така местните капацитети ще бъдат разработени и политическата намеса ще бъде сведена до минимум. Само чрез действително сътрудничество със заинтересованите страни може да се подобри доставката на услуги за хора с увреждания и да се гарантира прилагането на Конвенцията на ООН.

Сътрудничеството със заинтересованите страни би трябвало да доведе до разработването на план за действие за улесняване на развитието на центрове базирани в общността и услуги насочени към личността. Една от основните точки в плана за действие ще бъде определянето на бюджети, отпуснати за тази специфична област.

